

La I^a Exposició general d'Art Litúrgic

Ha estat oberta a la Sala Parés, durant la primera quinzena del mes de Desembre, la «Primera Exposició General d'Art Litúrgic», organitzada per l'«Associació d'Amics de l'Art Litúrgic». Aquesta manifestació, inaugurada sots la presidència del Sr. Bisbe coadjutor de Barcelona, ha tingut una ressonància veritable en el nostre món artístic, i és segur que tindrà conseqüències d'ordre pràctic. No voldriem, per tal, deixar-la passar sens fer al marge els comentaris que la seva significació i la importància dels materials exhibits ens suggereix.

Abans d'ara

Es interessant, en començar aquest comentari, el donar una ullada a l'estat general de les coses del servei litúrgic abans d'ara. Aquest «ara» arrenca del Congrés de Música Sagrada, segueix pel Primer Congrés d'Art Religios a Catalunya, cap al Congrés Litúrgic de Montserrat; avença fins a la constitució de l'«Associació d'Amics de l'Art Litúrgic» i arriba al fet importantíssim d'aquesta manifestació d'avui. Heu's aquí les etapes d'un moviment restaurador de les nobles tradicions de la litúrgia catòlica, que un grup selecte de joves clergues catalans, seguint els corrents de l'Europa, inicià aquí fa una dotzena d'anys i ha seguit i ha impulsat amb constància i amor i amb un lluc i sentit d'eficàcia dignes de l'obra meritíssima que es proposaven.

Mirem, doncs, abans d'aquest «ara» de la restauració litúrgica i recordem en la música del temple els piadosos «pinyols» i els reflets preciosos dels tenors místics (?) i els chors melosos de Filles de Maria, amb tiples meritòries de Conservatori, omplint les naus de xisques sentimentals.

Recordem abans d'«ara» la nostra arquitectura religiosa de conventet d'«ensanche». Salvant excepcions meritíssimes, l'obra de la majoria de les capelletes de monges tenia un dolç tirat a «boudoir» devot. Blavors del satinet més suau i angèliques rosadures guarnien dosserets i cambrils. Flors d'artifici virolaven l'altar i rústegues escenografies de jardinet romàntic feien el complement. La nostra arquitectura religiosa era en molts casos la sàvia petrificació augmentada d'una estampa bona

de bulto, d'aquelles que fan la delícia de les tendres col·legiales.

Abans d'aquest «ara», recordem el gros, el comú de la nostra imatgeria religiosa. El Sagrat Cor de Jesús, el Crist de l'Amor, humanitzat, s'havia tornat dolç i maquillat, com un tenor galant al punt d'eixir a les taules. Tots els rossos suaus de cabellera, totes les barbes flonges i polides eren poc per complaure aquesta cursileria pietosa, aquesta carrincloneria devota que juga a nines amb les imatges de l'altar. Santetes i santets plens de coloraina, daurats i polidets com bibelots, invadien el temple i l'oratori. Els angelets feien volior d'ales irisades com mirallets de fira, entorn d'aquesta imatgeria sens emoció ni dignitat.

Abans d'aquest «ara» recordem el

què era la indumentària sacerdotal. O el comerç barroer repetint a reverses models ridícols de formes permetides i aguitarrades, per a les pobres esglésies, o l'escarràs inútil de la pietat carrinclona i pacient, guarnint casulles i dalmàtiques i pluvials d'ornaments daurats, inacabables i difusos, com els fa un pastisser damunt d'un massapà de Toledo. Al·legories procedents de l'estampeta omplien el darrera de la casulla amb una il·lustració de devocionari, on emergia un càlzer entre núvols sota un ramell d'espigues, amb angelets tendrois i altres excessos volant amun i avall del dors del sacerdot.

Abans d'aquest «ara», recordem finalment ço què eren els atuells litúrgics: els càlzers encotillats, les custòdies radiant com a llampecs, les cargolaines de fundició fent

l'ornament dels objectes sagrats, els canalobres gòtics de llauna emmotllada, etc., etc. A què recordar més?...

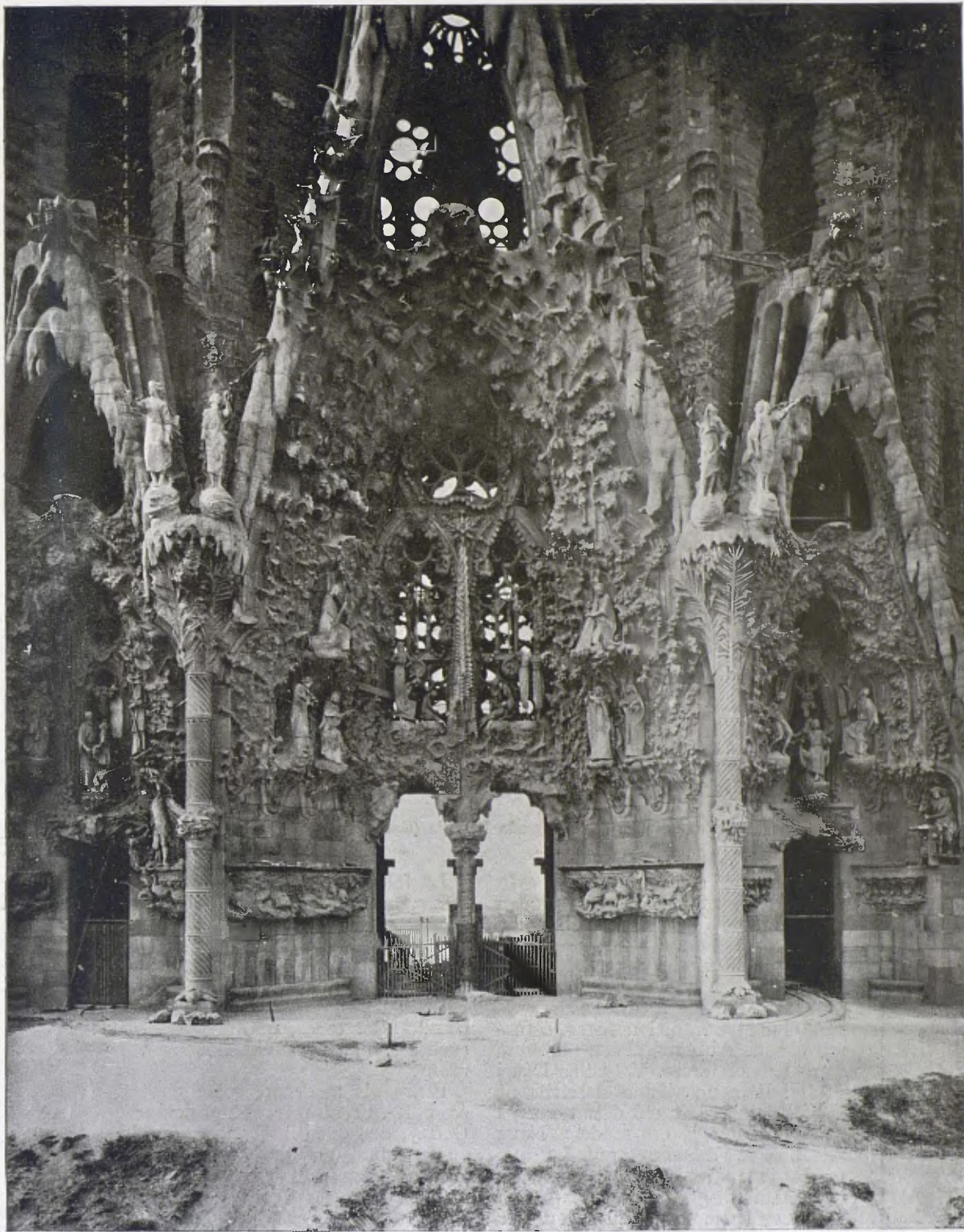
Recordem també, però, que abans d'«ara», abans de produir-se aquest corrent d'«ara», un aplec d'homes artistes del nostre romanticisme féu en aquest sentit molt i molt. Els Gaudí, Domènech, Martorell, Rogent, Puig i Cadafalch, Gallissà, Rubió, Jujol, B. Martorell, etc., foren uns iniciadors. Si al costat d'aquells arquitectes hi hagués hagut un grup de clergues intel·ligent i sensible com el que ha fet aquest «ara», l'«ara» hauria començat aleshores. Recordem també que al costat d'ells, un grup d'artistes industrials hi respongué: els Vidal, Masriera i Campins, Masriera, Cabot, Carreras, Tiestos, Oliva, Renard, Hoyos i Esteva, Andorrà, Ballarín i altres. Ells, com els d'«ara», si haguessin tingut davant un grup de sacerdots que els hagués avalat, haurien fet la noble feina que es fa «ara». No ho oblidem...

El més modern

Observem, davant l'Exposició d'Art Litúrgic, el fet important de què lo millor que hi ha en ella, ço és, lo millor d'«ara», és l'obra d'un d'aquests iniciadors: en Gaudí. La Cadira Episcopal és una lliçó fortíssima de modernitat; de modernitat florida i olorosa de tradició. Llàntries i canalobres, bladoneres i facistols ens donen la idea neta de què allò que

cerquen adalerats els expositors universals de l'Exposició de les Arts Decoratives de París és cosa que fa temps, a Catalunya, ha trobat un home genial, artista únic. El nostre Gaudí és el modern. Ell és el que ha pouat en el seu esperit i en la lògica del seu seny, en el realisme més antillibresc i més net d'apriorismes, de les coses, les formes de la solta, i les ha guarnides amb l'aurèola harmònica de la seva pròpia realitat exaltada per una inspiració fogosa que ho porta tot a la darrera transcendència.

Podrem tremolar a la idea d'una indústria d'art religiós produint models gaudinescos. Podrà esferir-nos la idea del jovincel que vol adaptar-se les formes creades per aquest home de geni. Podrà esclaiar-nos fins i tot l'oscil·lar del propi artista, entre els

Porta del Naixement, de la Sagrada Família. (Arquitecte Gaudí.)

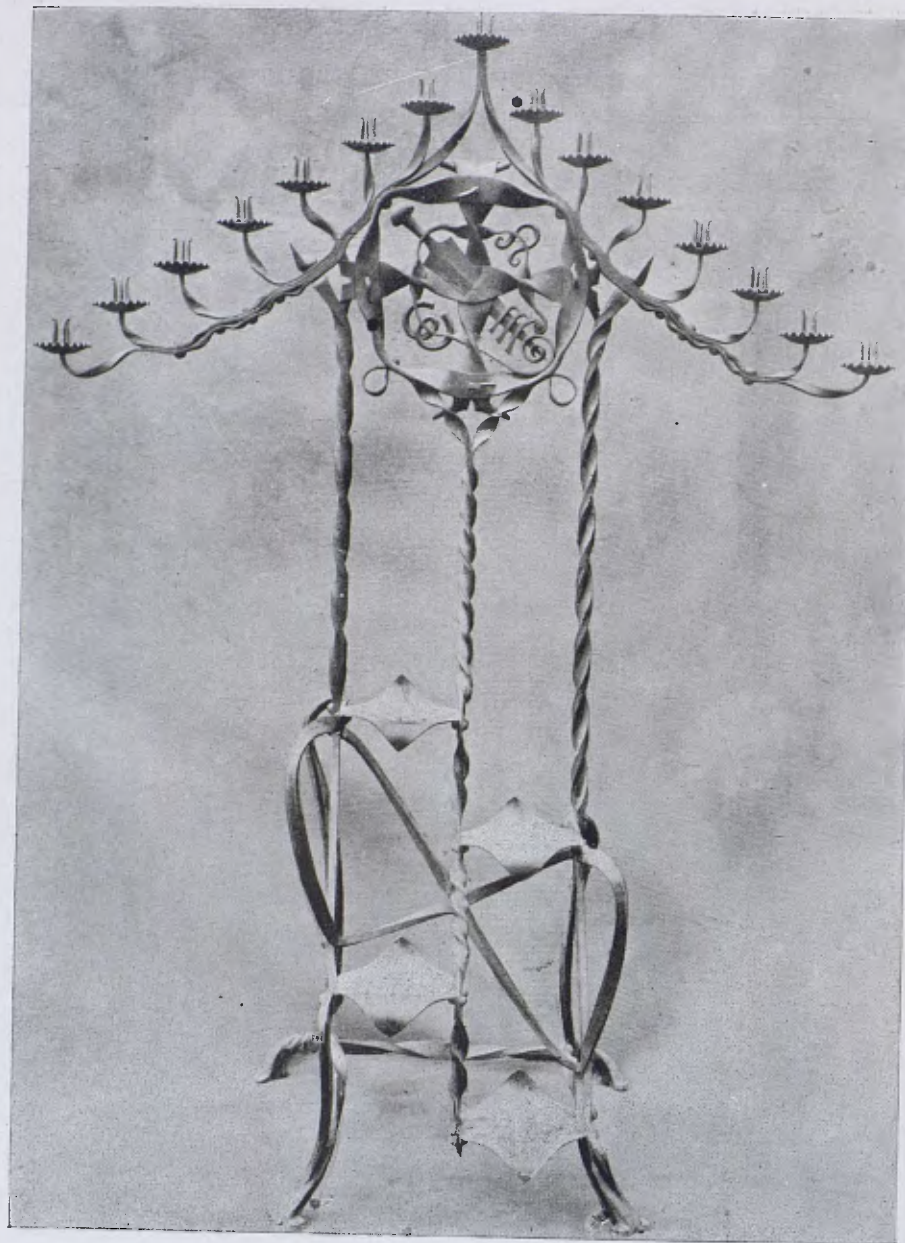
exaltats preciosismes d'una hora i les cantelludes simplicitats d'altres; però, així i tot, ell és el més modern, ell és el «modern», l'«únic modern», de vuitanta anys d'edat, que exposa obres fetes vint anys enrera.

L'Arquitectura

El més substanciós que hi ha, al nostre modest veure, entre els projectes i fotografies d'arquitectura, correspon a l'obra d'aquells iniciadors del període romàntic que abans hem anomenat. Més d'un cop hem sostingut, enfront l'onada classicista d'ara, que l'estroncament i l'abandó, de part dels nostres arquitectes joves, del corrent artístic iniciat per aquells romàntics, ha fet malperdre i abortar una de les més positives valors de la nostra restauració.

La nostra arquitectura romàntica, goticitzant, furgava inspirada pels recons de la història i de l'esperit, cercant una estructura i un «decor» arquitectònic meridional. Les primeres veslums del «mediterranisme» són allí, entre la història i el popular, entre el gòtic meridional i el moresc que d'ell en resulta; entre l'arqueologisme i el folk-lore. Homes de gust artistes afinats, gent plena d'ideals, mereixien una atenció més xardorosa. El que ells feren, era certament per a Catalunya i era en potència per a Europa, quelcom que valia un xic més que el comentari d'un turista com en Clemenceau (tant il·lustre com incomprensiu i indocumentat en aquest ram), al qual la premsa barcelonina va fer chor, en fer la «reventada» absurda de la nostra arquitectura romàntica.

Una cosa perjudicà aquell moviment, i fou el seu entroncament amb el modernisme. Confusió afrosa que ningú cuità a aclarir. Desmai de curves i caragols imbècils, encrustats de ceràmica, desprestigiaren els començos d'una cosa que era alguna cosa més que el clàssic d'ara: joc bellíssim de composició quan és perfecta; barroeria d'emmotllats ge-

Canalobre de la Sagrada Família (Gaudí arquitecte).

neralment i gairebé sempre orfa d'aquell foguet d'inspiració. Aquell foguet que fa que una finestra sia un ull que mira i que una casa sia una cosa viva i parladora.

Havíem fet quelcom. Madrid seguia. Ara seguim Madrid. Ells, darrera el nostre tradicionalisme, cercaren el seu. Trobaren el seu plateresc i ara fem plateresc. Valgui'ns Déu i Maria! El noucentisme classicitzant descobrí la palpitació dels temps, i el clàssic, que ja era moda a Nova York, es féu de moda aquí. La seva discreta monotonia pot assegurar-nos el no tenir disgustos, i ha tingut un èxit prou franc perquè els mandrosos dessisteixin de retrobar el caliu de la flama extingida.

La febre artística d'aquells homes, el seu crear, la cordialitat d'aquelles ratlles, la tendresa d'aquells apunts, on és anat?... Ho tenim tot resolt per endavant i ara ningú s'enfebra. Més Paladio, menys Vignola. Un xic de pintoresc fet de barroc i amunt les cases, que el temps és curt i el ciment emmotllat no vol raons.

Entre els moderns, però, no tot és palla. Tenim a l'Exposició en Goday, que és un artista, un que hi agafa febre, un que fa el clàssic, tendre i amorós. La seva restauració de l'església de Jesús de Gràcia, convertida en basílica, és indubtablement una cosa bella. No hi ha pensades, però hi ha un gust exquisit, una ponderació, un saber resoldre que no es troba en els llibres de clàssic, sinó que surt de dins fet i pastat.

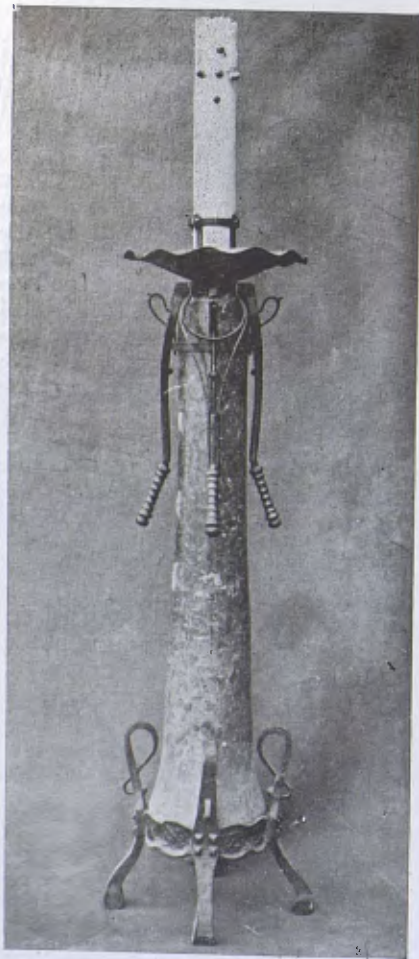
Un altar d'en Bonet és també interessant. La maqueta és plena de correcció i de bon gust. D'ell mateix és el projecte d'altar de Santa Madrona, encaixat bellament dins el conjunt de l'absis. Després hi ha el cas d'en Folguera, exemplar en l'adaptació d'un baldaquí modern dins una església gòtica com és la de Cervera. Finalment, dos romàntics: en Bernardí Martorell i en Jujol.

En Martorell presenta el projecte d'església dels Escolapis de Sabadell. És un edifici presidit per un pensament estructural. L'ossamenta arquitectònica feta estil; els arcs creuant de línies l'espai. Un partit-prés d'esperit gòtic bellíssim i inspirat.

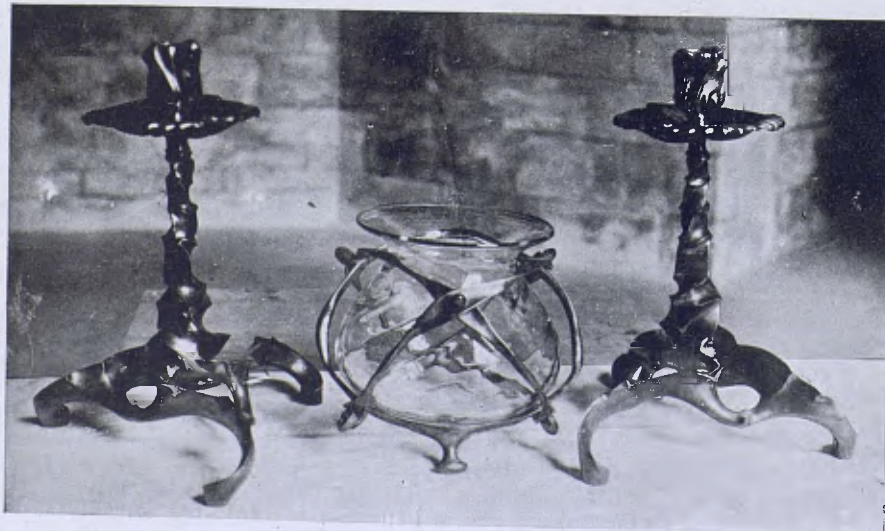
En Jujol, amb les seves esglésies totes punxa. Organismes vivents, superfícies continuades que de mur tornen volta i agulla i cimera i cloquer i es contorsionen fent gestes cap a l'actitud volguda. Arquitectura viva, partint d'un principi únic i orgànic del cos mort, que torna els pesos en forma. Aquest és el millor deixeble del gran mestre Gaudí, i digne del mestre.

La decoració mural

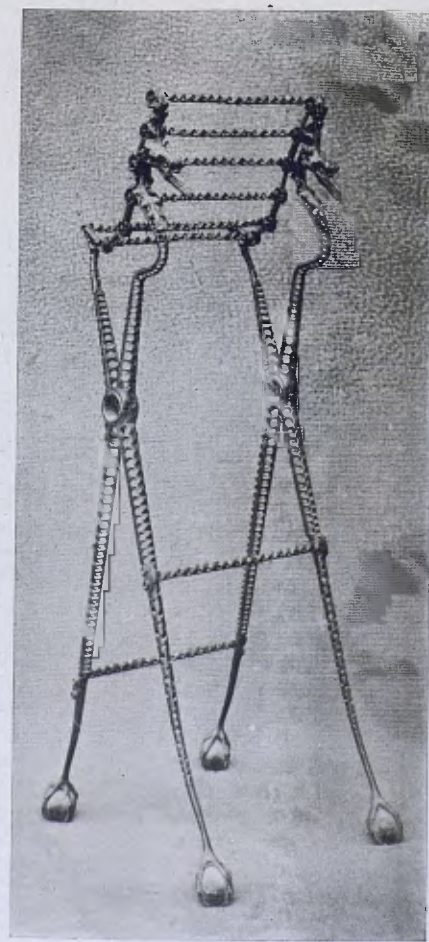
A judicar pels materials exhibits, els més importants exemples de la decoració mural dels nostres temples corresponen a dues personalitats artístiques de la passada generació: en Joan Llimona i en Dionís Baixeras. El primer hi exposa fotografies i estudis de les seves decoracions de l'Escorial de Vich i de Montserrat. El segon, la pintura de l'absis del Seminari de Barcelona. No cal parlar d'aquests dos il·lustres pintors prou coneguts. En l'art difícil de les grans decoracions murals, es prova per ells que l'experiència i el saber l'ofici són necessitats fonamentals i que aquesta feina no pot encomanar-se

Canalobre de la Sagrada Família (Gaudí arquitecte).

Canalobres i florera de la Sagrada Família (Gaudí arquitecte).

Facistol de la Sagrada Família (Gaudí arquitecte).

Alba brodada a punt de creu.

Centre d'un frontal d'altar (Arquitecte Pericas).

Casulla de domàs verd, amb brodat.

com erradament hem cregut nosaltres més d'un cop, a qui es troba en el període indecís dels assaigs i dels simples bocets de grans realitzacions.

Un gran decorador mural és, entre la gent jove, en Darius Vilàs, molt mal representat en aquesta Exposició. També en Vilàs demostra el què hem dit dels dos mestres, i el seu gran triomf consisteix en aquest domini perfecte de la tècnica. Fa el fresc com ningú entre nosaltres. Home d'una alta inspiració religiosa, l'hem vist oscil·lar entre l'estil d'en Llimona i el d'en Maurici Denis durant els anys de la seva primera joventut. Ara ja té un estil inconfundible, en el qual, bé que és cert que contribueix a definir-lo la «manera», hi ha un concepte just del

que deu ésser la decoració mural, al qual es cenneix sens esforç i dins el qual poua delicioses i inspirades composicions.

Un altre gran decorador és en Josep Aragay. El seu baptisteri de Breda ens ha sorprès. No sabíem que hagués completat aquesta obra. L'Aragay posa en la seva pintura una gravetat clàssica que tot ho entona i dignifica. De seguida l'espectador té el sentiment de què l'artista pica alt. La seva imatgeria es mou dins un realisme ple de suggestions transcendents. Aquest és un artista amb el qual la majoria dels nostres «preciosos» i la gran massa no vol acabar de creure, però que és prou forta perquè un dia o altre ens faci dir a tots que sí. El nostre pintor és una promesa cada dia més alta i ens costa l'anar-li al darrera. El baptisteri de Breda, però, és més que una promesa fosca: és una decoració on s'hi veuen ja posats en rengle i endreçats el molt i el bo que aquest home porta.

Hi ha a l'Exposició un altre artista més jove que els anteriors, i és en Vila Arrufat. Presenta els bocets de sis composicions i un plafó de l'Anunciació, en tècnica de fresc. En els bocets es veu un home que sap les lleis de la composició, que les ha apreses i les fa servir amb una gran dignitat i repòs. Concepte, arabesc de masses, disposició de personatges; tot està en regla. Quan realitza, s'hi veu una mà segura; la mà segura d'un estudiós, d'un coneixedor, d'un que té en compte que les realitzacions no volen dubtes i que cal preparar-les. El seu estil és net, amb ressabís que es fonen en el gresol d'una personalitat ben preparada, sense focs genials, però amb fervors de veritable artista. D'entre les escasses realitzacions de pintura mural presentades, «L'Anunciació» d'en Vila és sens dubte l'obra millor.

En Martorell, amb el seu àngel de l'Anunciació, és més intens si es vol, però molt menys correcte i menys sabi. Hi ha, però, en aquest fragment, dins la qualitat insegura d'un assaig, promeses molt bones.

Altre decorador de grans mèrits és l'Obiols. En Josep Obiols cal comptar-lo entre els primers i dir-li

que és, de tots, l'encarregat d'una cosa que potser manca en general a tot el nostre modern art litúrgic. Aquesta cosa és la gràcia. Evident que totes les coses d'aquesta Exposició pequen o de severes o de crues. La branca de fines frondositats, que l'Obiols posa al mig d'aquesta seriositat que arriba a ésser monòtona, ens fa desitjar que aquesta gentilesa de lo seu empolsi una mica les coses del temple. Els àngels de l'absidiola de la capella de l'Institut de Cultura de la Dona, jugant entre garlandes de fullatge, assenyalen un camí a les transcendències massa constants de la nostra decoració mural religiosa. Obiols, demés, destre en el seu ofici, es mou com pocs en l'art de compondre, i la seva tècnica franca, gairebé nua de cuinats, és una prova de què ha d'ésser un gran mestre de la composició.

L'estil d'en Marquès Puig, en canvi, ens fa difícil l'imaginar-lo decorador de murs. El seu plafó representant el Sacrifici d'Isaac és ple d'emoció, però mancat d'objectiu i de partitpres ornamental.

La imatgeria

Heu's aquí un aspecte importantíssim, potser el més delicat, de la restauració de l'art litúrgic: el de la imatgeria religiosa. La imatge difícilment correspondrà a la seva finalitat si no és filla d'una religiositat profunda i inspirada. Les tendències estil·listes que es refugien en els caràcters d'època històrica; les que s'apoen en les ingenuïtats simpàtiques de l'art popular no resolen la qüestió. La imatge religiosa és, simplement, una obra escultòrica com una altra, que té totes les seves virtuts de religiositat en l'expressió. Acollir-se a les formes de les imatges venerandes per la seva antiguitat, és com si Fidias, en fer la Minerva del Parthenon, se les hagués enfilades en reproduir el venerable «xoanon» primitiu que hi havia en el temple. Per això, simplement, entenem que les millors imatges religioses de l'Exposició són les d'en Llimona. El problema de l'economia en la imatgeria religiosa és un problema de reproducció, de

tècnica que eviti les contraccions de certs materials que deformen els models. Altre exemple del què ha d'ésser la nostra escultura religiosa moderna, escollit d'entre els que hi ha a l'Exposició, és la bella Puríssima d'en Josep M.ª Camps Arnau; un dels nostres millors escultors d'escultura religiosa. El Sant Josep d'en Jòu té més estil que suggestions devotes. La imatge religiosa, al nostre modest veure, ha de suprimir tots els elements accidentals del caràcter per a ésser profundament expressiva. Les dues imatges projectades i decorades per Jujol són dos sants barrocs, de bell estil ornamental, però difícilment serien figures en les quals el devot hi pogués trobar les justes i discretes suggestions que la pràctica de la devoció demana. I això és el que s'ha d'exigir, en opinió nostra, a l'escultura religiosa.

Imatge de la Puríssima (escultor Camps Arnau).

Vidrieria, per J. Busquets.—Execució Rigalt-Bulbena.

L'orfebreria i la indumentària

Els orfèvres, en aquesta exposició, són incompletament representats. En Masriera i en Cabot, especialment, tenen obres fetes que fan veritable honor al nostre modern art litúrgic. Un gran esforç està fent actualment en Valentí, construint des de fa anys una custòdia monumental que és una prova d'ofici formidable. Mal no hagués sigut acabada, l'obra hauria fet honor a l'Exposició.

Sobressurten entre els orfèvres expositors en Jaume Mercader i en Ramon Sunyer. En Solanich, menys abundantment representat, hi fa un paper admirable.

En Mercader hi exposa els atuells de l'altar de la capella de l'Institut de Cultura i Biblioteca de la Dona. El seu art peca d'excessiu. Massa art!... Hi ha un preciosisme de bon gust, afilligranat, minuciós, esforçat, complex, que revela una tècnica perfecta i difícil, que arriba a fer perdre la simplicitat, la lògica de les formes utilitàries i les qualitats del material. En Mercader és més bo com més sobri. El pampellugueig dels esmalts, l'harmonia perfecta, original i sempre inspirada en ell, de les coloracions, fa perdre la gràcia ingènita dels materials bàsics sota una funda preciosa. La funció de l'ornament no és recobrir, sinó accentuar; ennoblir els incidents actius de l'estri, acusar-los i no fer-los perdre. Tot oposat al concepte dels atuells de l'altar de la Sagrada Família, obra d'en Gaudí, la instal·lació Mercader completa la lliçó d'ells, car

justament l'art del nostre genial arquitecte és, en aquests objectes de l'altar de la Sagrada Família, complacut en jugar a treure partit de les incidències de la utilitat i de la construcció dels objectes. Ara cal dir que aquesta sensació de riquesa, de sumptuositat delicada, de flonjor misteriosa que en Mercader dóna a les seves coses, tota oriental de concepte, revela el ver artista que hi ha en ell.

En Ramon Sunyer, en la seva custòdia de Santa Clara, tota forrada de delicats esmalts, cau en el mateix preciosisme. No podem dir el mateix de les altres peces. El seu encenser en forma de pinya foliada és una de les millors obres que li hem vist. El seu portapau de l'abadia de Montserrat és una producció model, sostenint-se en el just medi dels esplendors sumptuaris i de la acusació de la forma. És important també la col·lecció de càlzers d'aquest orfebre, on el veiem cenyit per una lògica que ordena els elements ornamentals de manera perfecta i bella.

Les obres de Solanich, més plàstiques que les dels artistes que hem esmentat, revelen un sentit personal i un fort cisellador.

La indumentària de l'Exposició peca de monòtona. Les belles formes restaurades s'ornamenten sota una sola adreça artística i sota un punt de vista històric, únic. Les robes blanques, brodades a punt de creu, són les úniques que fugen d'aquesta monotonia. Cal dir que en totes les obres, però, el més exquisit bon gust

Creu d'altar. Galeria Bells Oficis de Girona.

Sant Josep. Escultura de Pere Jou.

Església Conventual de Girona. Massó arquitecte. Execució Galeria dels Bells Oficis de Girona.

Àngel (Execució Camps Arnau).

hi predomina, i que en sa majoria són obres de cost modest, subjectes a l'obligada monotonia de la producció industrial i dels mitjans escassos que aquesta pot oferir avui encara als renovadors. En conseqüència, aquesta monotonia té una explicació i una justificació.

Heu's aquí un resum de les nostres modestes impressions davant la I^a Exposició d'Art Litúrgic. Molt s'ha fet, i cal retre un tribut d'admiració i de lloança a aquests esforços organitzadors de l'Exposició, sobretot tenint present que ella és la coronació d'una sèrie d'anys d'acció i que constitueix l'exhibició de peces que gairebé totes estan en ús.

La nostra felicitació als Amics de l'Art Litúrgic i que per molts anys puguem veure continuades les seves exposicions.

JOAQUIM FOLCH I TORRES.

Disposicions pontificies en coses d'art sagrat

Del Papa actual, qui anys enrera, en importants articles de publicacions científiques i en la reordenació d'un museu, havia demostrat remarcable interès i extraordinària competència en matèries artístiques, calia esperar-ne una especial actuació molt favorable a la renovació del veritable art cristià. Així ha succeït. Principalment a ell hom deu la creació a la seva estimada ciutat de Milà de l'Escola del Beat Angèlic per a la formació d'artistes cristians; i sovint ha beneït i estimulat pràcticament la meritíssima obra dels «Amics de l'Art Cristià», que promou arreu d'Itàlia un saludable moviment de renaixença artística en l'activitat catòlica.

La transcendència, que ell amb tota la seva autoritat atribueix a l'obra de l'actual renovació de l'art sagrat, la manifestà, entre altres ocasions, quan en els primers mesos del seu pontificat encoratjà per escrit els artistes de la indicada associació de Milà «a prosseguir en el nobilíssim intent d'educar el sentiment religiós amb les creacions més inspirades i les formes més dignes de la bellesa, contribuint així poderosament a aquella difusió del regne de Jesucrist en el món, que és la suprema finalitat de l'Església Catòlica».

Decoració del Baptisteri de Breda, per Josep Aragay.

Igualment l'ha manifestada en voler que en el recent Concordat entre la Santa Seu i la República de Polònia hi constessin aquestes clàusules: «No es farà cap construcció, modificació o restauració d'esglésies i capelles que no sigui de conformitat amb les prescripcions tècniques i artístiques de les lleis referents a la construcció d'edificis i a la conservació de monuments. A cada diòcesi s'instituirà una comissió elegida pel Bisbe, d'acord amb el ministre competent, per a la conservació en les esglésies i els locals eclesiàstics d'antiguitats, d'obres d'art, de documents

d'arxiu i de manuscrits que tinguin un valor històric o artístic.»

Però, més que tot, l'ha manifestada instituint a Roma una Comissió Central per a l'Art Sagrat i ordenant que arreu d'Itàlia sigui instituïda, allí on no existeixi, una Comissió diocesana d'un caràcter semblant. Segons la circular adreçada pel cardenal Gasparri a tots els bisbes d'Itàlia, «la Comissió Central té per objecte sostenir despert i actiu en totes parts, especialment en les Comissions diocesanes, el sentit de l'Art Cristià i el zel intel·ligent i fervorós per la conservació i l'incre-

ment del patrimoni artístic de l'Església. A tal fi, la Pontificia Comissió Central desplega una acció de direcció, d'inspecció i de propaganda; a més de coordinar i ajudar l'acció de les Comissions diocesanes i regionals, inspirant-se sempre en les disposicions del Codi de Dret Canònic i en les eventuals ordinacions de la Santa Seu».

La mateixa circular del cardenal Gasparri assenyalava la tasca pròpia de les Comissions diocesanes, que és la següent: a) fer els inventaris dels objectes d'art; b) formar i ordenar els Museus diocesans; c) examinar els projectes dels nous edificis, dels ampliaments, dels decorats, de les restauracions, etc.; d) promoure, mitjansant llibres, conferències, llicons, etc., el gust i la cultura artística en les diòcesis i regions, especialment entre aquelles persones que per llur ofici, com els constructors, o per llurs condicions de fortuna o per altres qualitats personals, poden contribuir útilment a la bona causa de l'art religiós, i també procurar en forma oportuna, per exemple formant Associacions d'Amics de l'Art, de recollir amb petites ofertes els mitjans necessaris per a suplir les escasses dotacions de les esglésies.

La Comissió Central fou elegida pel Sant Pare en aquesta forma: President don Ildefons Schuster, O. S. B., abat de Sant Pau extramurs; Secretari, professor Pericles Perali, dels Arxius Vaticans, i vint membres, entre liturgistes, arqueòlegs, historiadors, crítics d'art, arquitectes, enginyers, pintors i escultors. Com a noms més coneguts, donarem els del P. Bricarelli, S. J., del P. Ferretti, O. P., de monsenyor Janssens, O. S. B., que ha mort aquest estiu, de monsenyor Angel Mercati, del professor Guidi, del pintor Biagetti i de l'escultor Romagnoli.

Fruit dels estudis d'aquesta Comissió Central en menys d'un any és la publicació d'un interessant recull amb el títol de *Disposizioni pontificie in materia d'arte sacra*. Conté aquesta publicació l'esmentada circular del cardenal Gasparri, les regles pràctiques que han d'observar les comissions locals, models de butlletins per a la recensió d'esglésies i edificis eclesiàstics i per a l'inventari de les obres d'art — vasos sagrats, ornaments, miniatures, projectes, etc. — i els articles del Codi de Dret Canònic referents a totes les coses que han de tractar aquestes Comissions.

De les disposicions elaborades directament per la Comissió Central,

Església de Vistabella (Arquitecte Jujol).

Dalmàtica en vellut negre i brodat.

Dalmàtica en vellut negre i brodat.

les unes es refereixen a la conservació dels objectes d'art antic, les altres a les noves creacions. Un dels paràgrafs que es refereixen a la conservació de l'art antic dona aquesta important disposició: «En cap església o altre edifici sagrat no serà permès procedir a restauracions, modificacions o substraccions sens l'aprovació escrita de la Comissió local.» Altres paràgrafs donen normes pràctiques per a la millor conservació dels objectes antics.

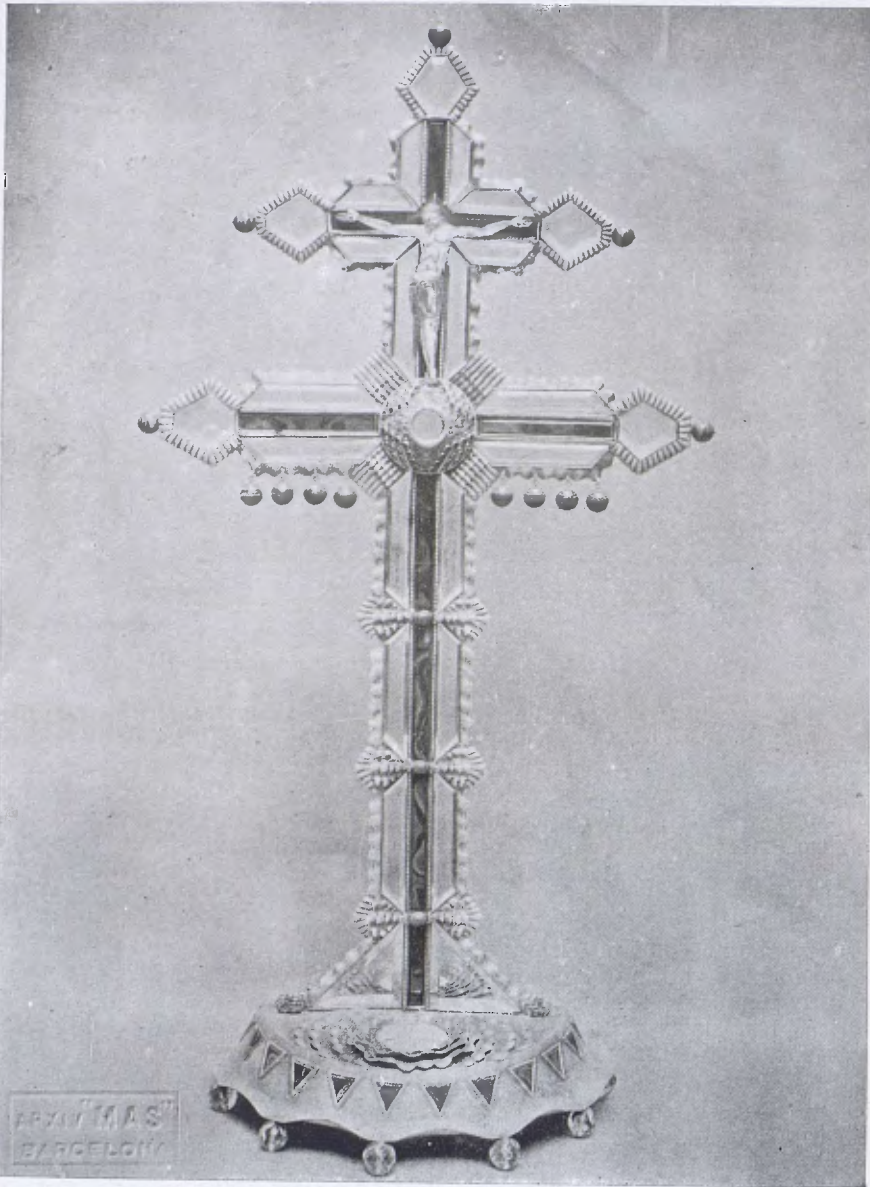
Les disposicions i normes referents a l'art cristià modern tenen un interès especialíssim. N'hi ha una que diu: «Cap nova construcció, decoració, alienació, adquisició, canvi d'objectes, modificació, etc., no serà permesa en les esglésies i, en general, els edificis sagrats, sense la prèvia aprovació de la Comissió local.»

Altres estableixen assenyaladíssims principis: «Cal tenir per regla que, sobretot en les noves obres d'art destinades a monuments i edificis antics, s'ha de respectar el caràcter del medi existent; que les veritables exigències de l'art jamai estan en oposició amb les de la litúrgia i que aquestes exigències poden harmonitzar-se amb el caràcter del lloc i els costums locals i que àdhuc de tot això se'n pot treure el degut partit.»

«Cal tenir en compte que la riquesa i el luxe no són una cosa necessària, i que la sobrietat, àdhuc la pobresa digna, no són fora de lloc en la Casa del Senyor. Per això, quan hom no disposa de molts mitjans financers, és preferible contentar-se amb poca cosa. En comptes de decorar tota una església, val més limitar-se a una part d'ella: una capella, l'absis, etc.; i si hom no pot proveir l'altar d'una ornamentació rica i variada, contenti's amb alguns objectes necessaris ben triats i fets de matèria noble i sòlida.»

«Cal tenir per axioma que la bellesa és companya de la simplicitat, de la sinceritat i de la netedat; que no hi hagi, doncs, un luxe groller; que no hi hagin ficcions i que tot sigui ben guardat i tingut en bona cura.»

«Cal no oblidar mai que la dignitat i la bellesa de les esglésies i dels altars exigeixen: l'eliminació de tota ornamentació artificial — com les flors i rams de paper o de metall pintat —; un lloc discret per a les caixetes de les almoines; un ús molt limitat de les imatges secundàries damunt els altars i l'eliminació progressiva de les imatges de pasta colorida o les oleografies que sovint són presentades a la veneració dels fidels; una gran prudència i moderació en l'ornamentació i en les instal·lacions de la llum elèctrica, tant la destinada a il·luminar l'església com la destinada a decorar els temples i les imatges.»

Creu de l'Altar de l'Institut de Cultura de la Dona (Mercader, argenter).

Aquesta interessant publicació respon al programa assenyalat per Pius XI a les Comissions d'art religiós. Elles han estat creades «per a guardar fidelment i protegir el vastíssim patrimoni de cultura artística acumulat per la fe cristiana de tants segles, i vigilar degudament les restauracions de les coses d'art antic i les noves construccions i produccions d'art religiós modern.

Aquestes *Disposizioni pontificie* tindran força de llei en totes les diòcesis de Itàlia i seran proposades com exemples de bon seguir a totes les diòcesis del món. El Cardenal Secretari d'Estat

enviarà a tots els bisbes i també a totes les universitats catòliques aquesta importantíssima publicació de la Pontificia Comissió Central d'Art Cristià.

J. TARRÉ, PVRE.

LES EXPOSICIONS

Sala «El Camarín».—Exposa en aquesta Sala el pintor Duran i Camps. Heu's aquí un altre artista

que amb aquesta exposició ve a posar-se en els rengles dels mestres de la nostra pintura jove. L'hem vist bregant una sèrie

d'anys, esforçadament, cap a la consecució del seu ideal pictòric. Aquest ara ja és aconseguit en les seves teles plenes de gust de matèria pictòrica, saboroses de veritat, i inflamades de passió de veritat.

Un fregadís amb els grans mestres de la pintura ha obert els ulls d'aquest veritable pintor a les riqueses infinites del color. La íntima veritat transcendent de les coses reals que pampelluga entre els grocs i els violetes d'en Greco, la frisança d'una pinzellada aguda com una paraula expressiva d'en Degàs. Qualitats de matèria i qualitats de cosa real pastades, cuinades amb un noble afany, amb una xardorosa sensibilitat que penetra les visions del món exterior i es delita en traduir-les. Heu's aquí quelcom del molt que hi ha de bo en l'exposició d'aquest artista, que, en honor dels nostres *amateurs* de pintura moderna, cal dir que ha aconseguit un èxit merescudíssim.

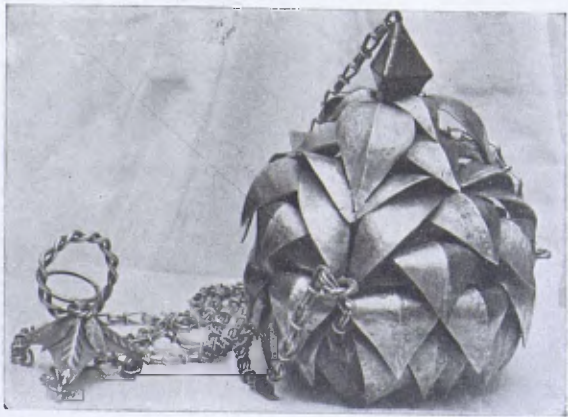
Galeries Malmédé. — Hi ha oberta a les Galeries Malmédé, del passeig de Gràcia carrer de València, una exposició del jove artista en Laureà Bonet, del grup de Conreadors de les Arts. Laureà Bonet pinta amb sordina. Coincideix molt en la tècnica amb un jove mestre que ell a bon segur estima com mereix, que és en Puig Perucho. Un i altre deixebles de Modest Urgell, porten a dins del cor les visions melangioses del mestre. Aquell sentiment viu de la natura desmaiada.

En Laureà Bonet diu estats de paisatge com un bon poeta. A estones, amb borbolleig incert i esforçat d'home que comença. En altres moments de gràcia, amb precisions mesurables que ens asseguren l'existència en ell d'un ver i delicat pintor.

Exposició Vila Puig. — El dia 19 de desembre es va obrir a les Galeries Laietanes una exposició del pintor Vila Puig, de la qual parlarem en el nostre vinent número.

A can Parés.—Dificultats de compaginació ens han privat de publicar en aquest número unes planes d'homenatge al pintor Gimeno que exposa a can Parés. En un dels nostres vinents números les publicarem. L'estudi sobre el nostre eminent artista ha sigut encomanat al notable crític d'art en Rafel Benet. L'Exposició Gimeno és interessantíssima.

Galeries Laietanes. — Hi exposa en Magí Oliver una sèrie de paisatges molt interessants. Aquest pintor, constant, esforçat i sincer, s'ofereix al públic enguany, donant un pas considerable en avant dins la seva carrera artística. Dotat d'una simplicitat extraordinària, veu la realitat sota un ull clar i rialler.

Encenser, per Ramon Sunyer.

Calze, per Ramon Sunyer.

Palmatòria, per Ramon Sunyer.

Sap dir l'encant de les hores i de les llums que deixen rossolar al llom de les muntanyes i damunt els teulats dels pobles humils, i el pàrpelleig dels ametllers florits damunt les terres roges o entre les boires fines del gener. Magí Oliver, un ver artista, inspira per la seva obra una profunda simpatia, i enjoia amb la seva sinceritat les seves teles, pintades destrament i amb fogositats intenses i mestrioses en alguns casos.

A les mateixes Galeries hi exposa el pintor Pigem. Amb una tècnica dolça, un xic farinosa, pinta paisatges plens de simpatia i de bon gust. Home del just medi, en la seva pintura hi ha un fons agradable i clar que el fa digne de tota estima. En algunes teles, veritablement dificultoses, la seva tècnica no desdiu

Decoració mural, per Jaume Guàrdia.

GASETA DE LES ARTS

EDITORIAL POLÍGLOTA. — Petritxol, 8, — BARCELONA

Apareix quinzenalment

Subscripció: { Barcelona..... 2 ptes. al mes
Península i Amèrica 30 » l'any
Altres països..... 36 » »
Número solt: De l'any corrent Ptes. 1'25 anterior » 2

L. Malmedé

Antiguitats i objectes d'art
EXPOSICIONS

Passeig de Gràcia, 68
València, 255

Sortirà aviat
La Novel·la d'en "FLAMA"

La Rulota

LLIBRERIA CATALONIA
Plaça Catalunya, núm. 17

GUIA DE LES ARTS I DELS ARTISTES

Pintors

BAIXERAS, DIONÍS CASP, 46.
BENET, RAFAEL MUNTANER, 1, 2.ª, 1.ª
BIOSCA, JOAQUIM DIPUTACIÓ, 310.
CABANYES, A. DE VILANOVA I GELTRÚ.
CAMINS, JOSEP MALLORCA, 282.
CANALS, RICARD PL. URQUINAONA, 9, 3.ª
CAPMANY, RAMON ESCUDELLERS, 8, TALLER.
CARLES, D. CASP, 56.
CENAC, ENRIC LLÚRIA, 53.
COLOM, JOAN CLARÍS, 99.
DURAN CAMPS, R. DIAGONAL, 335, TALLER.
ESPINAL, M. A. PROVENÇA, 362.
FERRATER, ANTONI DE TRAVESSERA, 120, S. G.
JUNYENT, OLAGUER Bonavista, 22.
LLIMONA, JOAN LLÚRIA, 42, 2.ª
LLIMONA I BENET, RAFAEL BALMES, 19, 2.ª, 2.ª
MALLOL, IGNASI P. CLARÀ.—OLOT.
MAS I FONDEVILA, A. ... CLARÍS, 30, 3.ª
MASVILA, F. PG. S. JOAN, 133, ESTUDI
MEIFREN, ELISEU BALMES, 67, 3.ª, 2.ª
MESTRES, FELIX DIPUTACIÓ, 289, 1.ª
PERADEJORDI, JOAN ... ATRIBAU, 57, 3.ª, 1.ª
RAURICH, NICOLAU BARCELONA, 24 (SARRIÀ)
RICART, E. C. VILANOVA I GELTRÚ.
RINCON, VICENTS PETRITXOL, 14.
VAYREDA, FRANCESC.... P. VAYREDA, 4.—OLOT.

Pintors de retauls

SABATÉ PASTOR, BON.ª PLACA LETAMENDI, 34.

Diapositives d'art per a projecció

COL·LECCIONS AESLA.. ALDANA, 3, ENT.º

Dibuixants il·lustradors

CAMINS, JOSEP MALLORCA, 282.
JUNCEDA, JOAN G. MALLORCA, 259, 2.ª, 1.ª
MIRET, RAMON CÒRCEGA, 333, ENT.

Dibuixants-pintors

CARDUNETS, ALEXANDRE DIPUTACIÓ, 235, 2.ª, 1.ª
PERADEJORDI, JOAN... ATRIBAU, 57, 3.ª, 1.ª

Dibuixants decoradors de mobles

CASTELLARNAU, FERRAN DE MUNTANER, 180, 4rt
CALVO BALAGUÉ, FERRAN ATRIBAU, 222, PRAL., 1.ª

Dibuixants-decoradors

ALEMANY, RAFAEL SANT DOMINGO, 4, (SANT
CUGAT DEL VALLÈS.)

Escultors

CLARASÓ, ENRIC GRANADOS, TORRA SANT
FRANCESC (SARRIÀ).
FUXÀ, MANUEL ARAGÓ, 329.
LLIMONA, JOSEP DIAGONAL, 410.
MARÉS, FREDERIC MALLORCA, 184, INTERIOR
MARTORELL, SALVADOR ENRIC GRANADOS, 120.
OTERO, JAUME ARAGÓ, 329.
TENAS, JOSEP CARRER-NÚM. 16, ENTRE
DIAGONAL I CARRETERA DE SARRIÀ.
VILADOMAT I MASSANES, JOSEP SARDANYOLA.

Decoració

LENA, S. A. PL. ANTONI LOPEZ, 15, 3.ª, 2.ª

Decoradors

BADRINAS, A. NEPTÚ, 2 (GRÀCIA).
CASA "ARTS" SALMERON, 6 i 8.
LLONGUERAS, JAUME ... RDA. S. PERE, 36, 3.ª, 1.ª
MARCO, SANTIAGO ARAGÓ, 280.

PALAU, JOSEP MALLORCA, 313.
PARCERISAS I C.ª E. GRANADOS, 90
RIGOL, RAMON ROSSELLÓ, 168.

Decoradors en guix

ÁVILA, JACINTO..... PASSEIG DE ST. JOAN, 73.

Projectistes de jardins

RIGOL ARTUR..... PL. TETUÁN, 18, TENDA.

Acadèmies de dibuix i pintura

BAIXAS PL. 1, 1.ª

Libreries d'art

EDITORIAL POLÍGLOTA PETRITXOL, 8.
LLIBRERIA SUBIRANA. PORTAFERRISSA, 14.

Editors de llibres d'art

EDITORIAL MUNTAÑO-
LA, S. A. PL. CATALUNYA, 9.

Reportatges d'art

SERRA, FRANCESC SALMERON, 156, 2.ª

Efectes de dibuix i pintura

TEXIDOR, MODEST RBLA. CATALUNYA, 89.
TEXIDOR, VÍDUA E. RONDA SANT PERE, 16.

Antiquaris

COSTACARVAJAL CALL, 28, PRAL.
ESCLASANS, MARIA PIETAT, 10 DAR.ª CATED.
GALERIA MONTLLOR... FRENERIA, 5. »
QUER FARRÉS, FR.º ... PALLA, 27.
VALENCIANO, J. CORRÍBIA, 2.

Catifes (Manufactura)

AYMAT, TOMÀS RIUS I TAULET, 21 (SANT
CUGAT DEL VALLÈS).
GALÍ, F. (Agent de A. Tronc, París) P. DE GRÀCIA, 59, ENT., 2.ª

Construcció i decoració

BASTÚS, QUERALTÓ I C.ª. STA. ELENA, 4 i 6.

Constructors d'obres

OLIVA MALLOL RDA. S. PERE, 48, 2.ª, 2.ª
CONSTRUCCIONS TEKTON VIA LAIETANA, 40, ENT.º

Ebenistes

BUSQUETS, JOAN P. GRÀCIA, 36.
HOMAR, G. CANUDA, 4.
ORRI, FREDERIC ATRIBAU, 226.
REIG I BERNET, LLUÍS.. ENRIC GRANADOS, 21.
VAYREDA, RAIMOND... BORRELL I DIPUTACIÓ, 111

Enquadernadors

MIQUEL-RIUS MALLORCA, 207.

Escultors decoradors

SOLER, FRANCESC ATRIBAU, 224 INTERIOR.

Escultura religiosa

CAMPS ARNAU, J. M.ª .. MONTSENY, 77 (GRÀCIA).
HOMS, JERONI FRANC. GINER, 23, PRAL.

Fotografies d'art

MASANA RDA. S. PERE, 3, PRAL., 1.ª

i avença segur a través de les complicacions de l'ofici, sostenint el seu to suau i anacarat, tant decoratiu.

Exposició Mir a can Parés. — El genial paisatgista J. Mir, exposa a can Parés. L'any passat, amb motiu de la seva exposició, honoràvem les pàgines de la GASETA publicant el seu retrat i un comentari extens de la seva obra. Res hi podríem afegir. En Mir és d'aquells dels qui tot ha estat dit, i que l'única feina que el crític pot fer enfront de la seva obra, és la d'admirar el seu geni pictòric.

En Mir en l'Exposició d'enguany es mostra fresc i vigorós com sempre. Algunes notes, com la de la botiga de queviures, depassa en intensitat les seves millors teles. Cal felicitar al mestre i felicitar-nos de la seva vigorosíssima activitat.

Fusteries artístiques

CASAS, VÍDUA DE F. ... DIPUTACIÓ, 119-121.
TARRAGÓ, ENRIC..... CONSELL DE CENT, 283.

Galeries d'exposicions

AREÑAS CORTS, 670.
GALERIES DALMAU ... P. GRÀCIA, 62.
GALERIES LAIETANES. CORTS, 613.
MALMEDÉ, L. P. GRÀCIA, 68.
PINACOTECA, LA CORTS, 644.
SALA PARÉS (MARAGALL) PETRITXOL, 8

Joiers

SUNYER, R. CORTS, 643.

Lacador

BRACONS, LLUÍS FOLGAROLLES, 46 S. G.

Làmpares

BIOSCA I BOTEY RBLA. CATALUNYA, 129.

Metalls d'art

BIOSCA I BOTEY RBLA. CATALUNYA, 129.
CORBERÓ, PERE ATRIBAU, 103.

Miralls

CAMALÓ, SUCCESSORS DE. LAURIA, 9.

Mobles moderns

BADRINAS, A. NEPTÚ, 2 (GRÀCIA).

Papels pintats

GUASCH, FILL DE JOSEP. RAURICH, 8.
SÀLVIA, FILLS DE SALV... PORTAL DE L'ÀNGEL, 4

Parquets (fàbriques)

BASTÚS, QUERALTÓ I C.ª SANTA ELENA, 4 i 6.
CASAS, VÍDUA DE F. ... DIPUTACIÓ, 119-121.

Pedra artificial

MINGUELL, JOAN PARÍS, 209.

Pintors decoradors

CASALS PEYPOCH, J.... ROGER DE FLOR, 164.
COROMINAS, MANUEL... ASTÚRIES, 14 (GRÀCIA).
TOLOSA, AURELI..... PL. LETAMENDI, 29.
TRUJOLS BLEY, JOAN .. SANT GERVASI, 14 (S. G.)

Plateries d'art

JENSEN, GEORG..... PASSEIG DE GRÀCIA, 90

Reproduccions artístiques

BECHINI, GABRIEL..... ROGER DE FLOR, 162.
PRIU, TOMÀS CONSELL DE CENT, 368.
RENART, J. DIPUTACIÓ, 271.

Tapisseries

BLANCO BAÑERES, H... CALL, 21.
GALÍ, F. (Agent de A. Tronc, París) P. DE GRÀCIA, 59, ENT., 2.ª

Tapissers

GILABERT, JOSEP RBLA. CATALUNYA, 68.
LLOSA, PERFECTE..... BALMES, 128, TENDA.

Tapissos (Manufactura)

AYMAT, TOMÀS RIUS I TAULET, 21 (SANT
CUGAT DEL VALLÈS).

Vidres d'art

CAMALÓ, SUCCESSORS DE. LAURIA, 9.
GRANELL I C.ª ENRIC GRANADOS, 46.
RIGALT, BULBENA I C.ª CASANOVA, 32.

RENAERT

Reproduccions
Enquadraments
d'art

Diputació, 271
BARCELONA

Fusteria d'Obres i d'Estils
Ebenisteria • Instal·lació d'Establiments Comercials i Despatxos

VÍDUA de F. CASAS

SECCIÓ DE PERSIANES
COLISSES ENROTLLABLES

Diputació, 119 i 121 Tel. H. 860
BARCELONA

GALERIES LAIETANES

Corts Catalanes, 613

Tel. A. 4902

EXPOSICIONS D'ART

TAPISSOS
LÀMPARES
DECORACIÓ

CONSTRUCCIÓ DE MOBLES
D'ESTIL

JOIER

TEL. 813-S. P. GRANVIA, 643

BARCELONA

CASA FUNDADA L'ANY 1835

TALLER DE TAPISSERIA I DECORACIÓ
JOSEP GILABERT

ANTIGA CASA ROSELLÓ

Es tallen fundes i confeccionen tota mena de cortinatges. • Especialitat en sillons de gran confort.

Rambla Catalunya, 68 • Telèfon 2634 G.
BARCELONA

H. Blanco Bañeres

Call, 21 (Pl. S. Jaume). - Telèf. 190 A.

ALFOMBRES
TAPISSERIES
CORTINATGES
LLENCERIA

TAPISSOS PERSES I D'ESMIRNA
NUSATS A MÀ

Fusteria

Enric Tarragó

TALLER DE CONSTRUCCIONS:

Consell de Cent, 283. Telèf. 4752 A.

FÀBRICA D'ELABORAR FUSTA:

Roger de Flor, 132. Telèf. 327 S. P.

Areñas

FOTOGRAFIA

EXPOSICIONS

Procediments pigmentaris

Venda d'obres

Gomes

i objectes d'art

Tintes

Antiguitats

Carbons

Decoració

Esmalts

Mobles

Corts, 670 (junt al Ritz)

OBERTURA**DEL NOU ESTABLIMENT**

de

Antiguitats**Galeria Montllor**

Freneria n.º 5 (Darrera la Catedral)

Gener, 4 de 1926

ANTIGA CASA A. OLIVA

FUNDADA EN 1885

T. Priu Mariné

Taller de daurats • Altars • Imatges
Decoració i reproducció en pasta
d'objectes d'art antic i modern
Casa especial per a la restauració
de retaules antics

Consell de Cent, 368 TELÈF. 2002 S. P.
(entre Bruch i Girona) BARCELONA

TALLER D'EBENISTERIA
DE

Frederic Orri

Construcció de
mobles de totes
classes

• ARIBAU, 226 •
Telèfon 2091 G. Barcelona

EXPOSICIÓ

Compra i venda de
ANTIGUITATS

J. Valenciano

Corribia, 2, pral.
(Cantonada Plaça Nova)
BARCELONA

PERFUMS

• MYRURGIA •

BARCELONA

Reproduccions artístiques
en marbre, pedra, etc.

Fundició de bronzes a la cera perduda

Gabriel Bechini

TELÈFON S. P. 120

Roger de Flor, 162, i Consell de Cent, 430
Barcelona

Pintura : Paper : Decoració

Manuel Corominas

Astúries, 14 Tel. 394 G.
BARCELONA (G.)

GALERIES DALMAU

PASSEIG DE GRÀCIA, 62 - TEL. 1172 G.

BELLES ARTS
EXPOSICIONS

SECCIONS DE: MATERIAL PER ARTISTES
MARCS, MOTLLURES
OBJECTES D'ART
LLIBRERIA
ANTIGUITATS

XOCOLATES

SON ELS MILLORS

RIGALT, BULBENA i C.ª

VIDRIERIA D'ART I INSTAL·LACIONS

CASANOVA, 32 (entre Corts i Sepúlveda)
TELÈF. 5343-A. BARCELONA